

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998.

JÚLIUS-AUGUSZTUS

CXXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

CXXXIII. évfolyam 7-8. szám (július-augusztus)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor, Sántha Antal, dr. Szendrődi László, dr. Szikra Dezső, a bizottság elnöke, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. július 3.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Az erdő titkai
(cikk a 270. oldalon)
Fotó: Pápai Gábor

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Solymos Rezső: Természetközeli erdő- és vadgazdaság, környezetbarát fagazdaság	229
Dr. Madas András: A természetközeli erdők megteremtésének egyes feltételei	234
Gerely Ferenc: Gondolatok az állami erdőgazdálkodás jövőbeli szervezetéről	236
W. David Klemperer: A gazdasági hatékonyság növelése az erdőgazdálkodás tervezésével	238
Gordos Mátyás: Rendezett magánerdő-gazdálkodást!	241
Dr. Peter Bachmann: Másképpen nőnek a fáink, mint korábban	243
Dr. Kollwentz Ödön: Az öreg erdész vívódása tovább tart	244
Wagner Tibor: Az erdőfeltárás ma és holnap	245

ERDÉSZETI KUTATÁS

Dr. Tóth József: Az erdővédelmi kutatás története az ERTI-ben	249
Dr. Horváth Gyula: Bükkálgeszt és vágáskor	253
Molnár György: Összefoglaló jelentés az 1996. és 1997. évi plantázsszemlélekről	254
Fűhregné Nagy Györgyi: Madártojás alakú görbék rajzolásáról és összehasonlításáról	256

TERMÉSZETVÉDELEM

Dr. Csóka György: Fafajmegválasztás és a hamburger	257
Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink VII. (Mészkedvelő tölgyesek és erdeifenyvesek)	258

AZ ÉV FÁJA

Konkolyné dr. Gyuró Éva: Kultúrtörténet, kertészeti vonatkozások	260
--	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

Dósa Gyula: III. Erdőpedagógiai Szeminárium	262
Pápai Gábor: Az óriások földjén 4.	264
Dr. Szikra Dezső: A szabadok országában 3.	266
Pápai Gábor: Bajnai emlékhelyek	269
Dr. Petényi Sándor: Az erdő titkai	270

KÖNYVESPOLC	271
EGYESÜLETI HÍREK	273

CONTENTS

Dr. Rezső Solymos: Close-to-nature forest and game management, environmental friendly timber industry	229
W. David Klemperer: Increasing of economic efficiency in forestry planning	238
Dr. András Madas: Conditions of establishing close-to-nature forests	234
Ferenc Gerely: On the organization of state forest management in the future	236
Dr. Peter Buchmann: Trees grow differently than before	243

INHALT

Dr. Rezső Solymos: Naturnahe Wald-und Jagdwirtschaft, umweltfreundliche Holzwirtschaft	229
W. David Klemperer: Die Erhöhung der Wirtschaftseffizienz in der Planung der Waldwirtschaft	238
Dr. András Madas: Die Bedingungen der Schaffung von naturnahen Wäldern	234
Dr. Ferenc Gerely: Über die zukünftige Organisation der Staatswaldwirtschaft	236
Dr. Peter Buchmann: Die Bäume wachsen anders als früher	243

Cikkeink a szerzők személyes véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség véleményével.

A felkérés nélkül beküldött kéziratokat és fotókat a szerkesztőség lehetőség szerint gondozza és közli.

A szerzői honoráriumok kifizetésével kapcsolatos rendelkezések miatt felhívjuk szerzőink figyelmét, hogy a cikk, fotó, grafika stb. megjelenését követően szíveskedjenek a szerkesztőséggel a nevüket, lakcímüket, születési dátumukat, adószámukat (azonosítójelüket), és a nyugdíjasoknál a törzsszámot is közölni.

A beérkezett adatok alapján kötött felhasználási szerződést követően negyedévenként utaljuk ki a honoráriumokat.

A fentiek 1997. januártól érvényesek!

DR. SOLYMOS REZSÓ

Természetközeli erdő- és vadgazdaság, környezetbarát fagazdaság*

Második alkalommal rendezte meg 1998. április 15-én a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében az MTA Erdészeti Bizottsága az Országos Erdő-, Vad- és Fagazdaságtudományi Fórumot. A Fórum témaköre: A természetközeli erdő- és vadgazdaság-, a környezetbarát fagazdaság volt. Ezt a rendezvényt megelőzte a természetközeli erdőkről tartott vitatés, amelynek 1998. február 19-én szintén az MTA díszterme adott helyet. A termet mindkét alkalommal zsúfolásig megtöltő hallgatóság volt többek között a bizonyítéka annak, hogy az MTA Erdészeti Bizottsága ismét a szakmai érdeklődés középpontjában szereplő témák megvitatását tűzte napirendre.

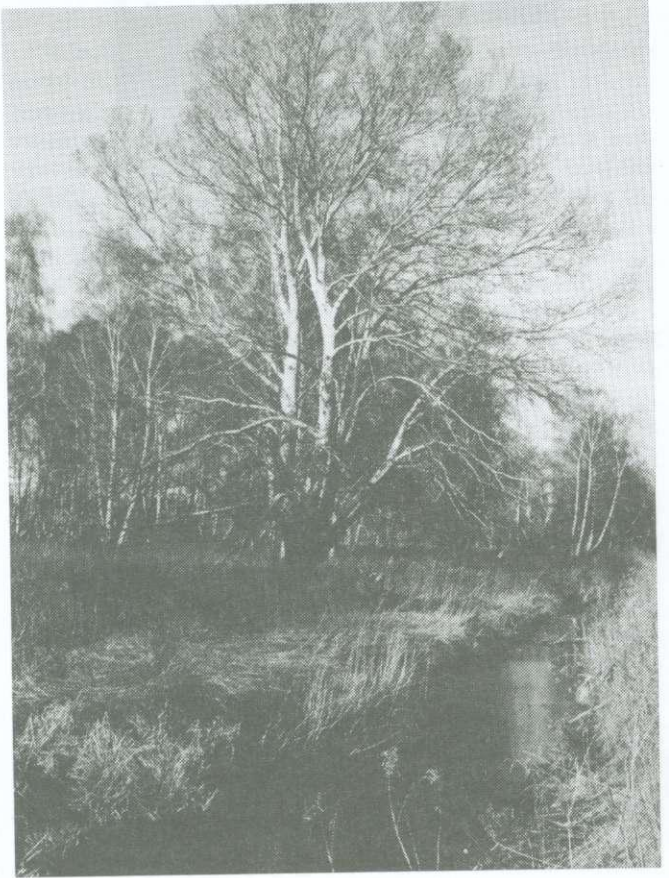
A rendezvény délelőttjén nyolc tudományos előadás hangzott el a témakörrel kapcsolatos kutatási eredményekről, a hazai helyzet értékeléséről és a jövőbeni lehetőségekről. Délután pódiumvita és hozzászólásokra került sor az illetékes FM és KTM-TvH helyettes államtitkárok részvételével.

Tekintettel arra, hogy az 1998. évi valamennyi rendezvény előadásait és hozzászólásait az MTA Erdészeti Bizottsága a KTM és az OMMI támogatásával könyv alakban tervezi kiadni, az EL hasábjain a természetközeli erdő- és vadgazdaság, a környezetbarát fagazdaság témakörének fontosabb jellemzőit és feladatait foglaljuk össze.

A jelen gondjai és a jövő kihívásai

Társadalmi, gazdasági szempontból, de mindenekelőtt az élet fenntartása miatt az emberiség elsőrendű érdeke azoknak a kedvezőtlen folyamatoknak a megszüntetése, amelyek a föld élővilágát károsítják. Ezek nem kímélik a szárazföld egyharmadát borító erdőket sem. Az erdészettudomány és a gyakorlat együtt keresi a megoldás útját és azokat a lehetőségeket, amelyek révén a legeredményesebben járulhat hozzá a nem kívánatos folyamatok megfékezéséhez és a kedvező helyzet megteremtéséhez. Mindez a megvitatást igénylő témák sorát veti fel.

* A cikkhez javasoljuk a fórumról kiadott kötetet tanulmányozni (a szerk.).

Az Országos Erdészeti Egyesület
(1027 Budapest, Fő u. 68.) pályázatot hirdet

FŐTITKÁRI

munkakör betöltésére

Feladata: Az OEE Alapszabályának 21. §-ában foglaltak szerint:

- az Egyesület titkárságának irányítása,
- a működési feltételek biztosítása,
- szervezési és gazdálkodási feladatok ellátása, ezen belül az anyagi, pénzügyi gazdálkodás vezetése és fejlesztése, éves költségvetés és elszámolás készítése,
- az egyesületi működés szabályzatainak tartalmi kidolgozása, a tagság és a társadalmi vezetés folyamatos kapcsolatának biztosítása.

A munkakör betöltésének feltételei:

- okleveles erdőmérnöki végzettség,
- legalább 10 éves erdőgazdálkodásban eltöltött gyakorlat,
- 10 éves megszakítás nélküli erdészeti egyesületi tagság,
- magyar állampolgárság,
- német és angol nyelv tárgyalóképes ismerete,
- számítógépes ismeret,
- feddhetetlenség,
- budapesti vagy környéki állandó lakás.

A beküldött pályázat mellékletei:

- részletes önéletrajz (eddiggi munkakörök és tevékenységek ismertetése, jelenlegi munkahely, besorolás, munkabér megnevezése),
- az iskolai végzettség, nyelvvizsgát tanúsító okiratok hiteles másolata,
- erkölcsi bizonyítvány,
- egyesületi tevékenységre vonatkozó tervek,
- fizetési igény.

Fizetés: megállapodás szerint.
Lakást biztosítani nem tudunk.

A pályázat beküldési határideje: 1998. augusztus 28.

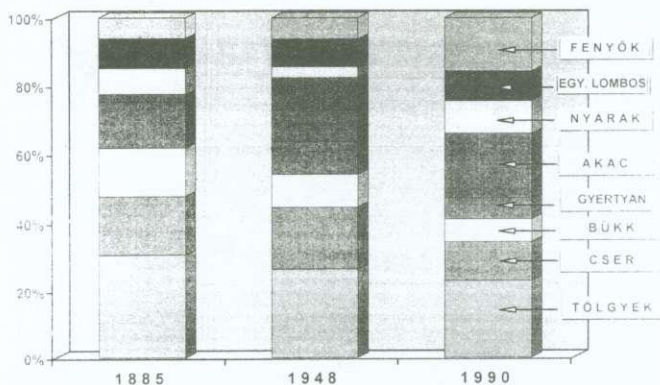
A pályázatokat bizalmasan kezeljük!
Az állás a pályázatok elbírálása után 1998. október 1-től tölthető be.

A pályázatokat Országos Erdészeti Egyesület Káldy József OEE elnökének címezve, 1027 Budapest, Fő u. 68. címre kérjük beküldeni.

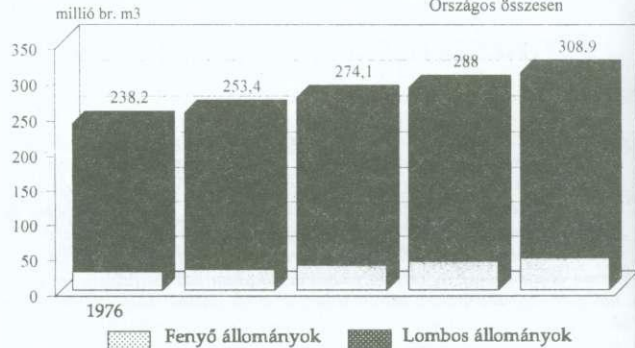
Az Országos Erdészeti Egyesület fenntartja magának a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.
Budapest, 1998. június 22.

Káldy József
elnök

1. ábra
A fajokösszetétel változása (%)

2. ábra
Erdeink élőfakészletének változása (1976-1995)
Országos összesen

FM Erdőrendezési Szolgálat

Faültetvény, őserdő vagy szabadidőpark lesz-e a jövő erdeje? Szükség van-e egyáltalán a tudományosan megalapozott erdőgazdálkodásra? Ha igen, akkor milyen legyen a jövő erdő-, fa- és vadgazdálkodása? Ilyen és hasonló kérdések foglalkoztatják napjaink társadalmát, a kutatókat és szakértőket, amikor az erdőről és a fáról, valamint a vadászatról tárgyalnak, amikor az említett természet- és környezetvédelmi, továbbá a gazdasági problémák megoldásakor szakágazatunkat is figyelembe veszik.

Az állásfoglalások között mértéktartó és szélsőséges válaszokkal egyaránt találkozunk. Ezek egyik forrása annak a késői felismerése, hogy a természetes élőhelyek felszámolásával az ember folyamatosan csökkenti a földön élő fajok számát, tevékenységével egyszerűsíti a biocönózisok szerkezetét és elszegényíti az ökoszisztémákat. A környezetet szennyező műanyagok túlméretezett felhasználásával a természettől idegenné teszi az ember környezetét. A 20. század folyamán egyértelművé vált, hogy az élővilágot ért károk helyreállításában és a kívánt helyzet megteremtésében tartósan kiemelkedő szerepe lesz az erdésznek: az erdő-, a vad- és a fagazdaságnak. Az erre való felkészülést szolgálják a Magyar Tudományos Akadémián a stratégiai kutatási

programok, ezen belül az ezredforduló erdő-, vad- és fagazdaságának tudományos alapozása, amelyet 1997-ben az MTA Erdészeti Bizottsága dolgozott ki. A kutatási eredményekre építve foglaltunk állást amellyel, hogy a jövő útja a természetközeli erdő- és vadgazdaság, a környezetbarát fagazdaság.

Mi indokolja a témakör megtárgyalását?

Az első kérdés, amelyre az erdészeti tudományosságnak is választ kell adnia, a következő: Miért van szükség arra és éppen napjainkban, hogy a természetközeli erdő- és vadgazdaság, a környezetbarát fagazdaság témáit megkülönböztetett figyelemmel tárgyaljuk? Erre az előbbiekben általános választ adtam. A válaszhoz tartozik még az életközösségi egyensúly ismert világméretű kedvezőtlen változása, amelyben a föld egyharmadát borító erdő biocönózisát az emberi beavatkozás ellenére még viszonylag elfogadható harmónia jellemzi. Ezt a harmóniát kell megőrizni, sérülése esetén helyreállítani a világban és hazánkban addig, amíg el nem késünk vele úgy, miként ez az élővilág más területein bekövetkezett. El kell érni, hogy az erdő-, a vad- és a fagazdaságot tartamosan a belső összhang és az egyensúly-

1. táblázat
A magyar erdők korosztályok szerinti megoszlása

M.e.: 1000 ha

Korosztály (évek)	Fenyő	Lombos			Összesen	Megoszlás %
		kemény	lágý	összesen		
1991. év						
20 évnél fiatalabb	113,8	265,6	123,8	392,4	506,2	32
21-40	94,6	279,9	81,8	361,7	456,3	29
41-60	20,1	223,8	19,7	243,5	263,6	17
61-80	11,0	178,7	4,2	182,9	193,9	13
81-100	4,9	102,3	1,3	103,6	108,5	7
101 évnél idősebb	0,6	34,1	0,4	34,5	35,1	2
Összesen:	245	1084,4	234,4	1318,6	1563,6	100
1996. év						
20 évnél fiatalabb	82,3	297,1	118,2	415,3	497,6	30
21-40	114,1	268,4	92,6	361,0	475,1	29
41-60	31,0	221,7	23,8	245,5	276,5	17
61,80	12,1	193,3	5,6	198,9	211,0	13
81-100	5,2	117,5	1,7	119,2	124,4	8
101 évnél idősebb	0,9	77,8	0,6	45,4	46,3	3
Összesen	245,6	1142,8	242,5	1385,3	1630,9	100

nak megfelelő arányok jellemezzék. Ez a természeteshez közel álló gazdálkodással, az újratermelhető fa széles körű felhasználásával valósítható meg. Ugyanennek kell megvalósulnia kifelé, a szűkebb és a tágabb környezetét jelentő élő és élettelen világgal kapcsolatosan, amelyhez a természetközeli és a környezetbarát állapot fenntartása és helyreállítása biztosítja az alapot. Mielőbb meg kell határozni a velük kapcsolatos kritériumok összességét és a hozzájuk tartozó célrendszert. Ezt a munkát az MTA Erdészeti Bizottságának az Erdőgazdálkodási, valamint a Természetvédelmi és Erdővédelmi Albizottságai már elkezdték. Az egységesnek mondható állásfoglalás kialakításáig azonban még sok vitának leszünk tanúi. Ezt el kell fogadni, mert a tudományos igazságok nem többségi szavazás útján születnek, hanem a kísérletek, a gyakorlati tapasztalatok és az elemző vizsgálatok dokumentált eredményeiként. Számolni kell azal, hogy a különböző tudományágak kutatói: erdészek, botanikusok, ökológusok stb. állásfoglalásai között eltérések lehetnek. Ezek összehangolása és szintézise nem könnyű, de meg nem kerülhető feladat, amelyben az erdészetenek nem másodrendű, hanem meghatározó szerepet kell vállalnia.

Többek között mi a legsürgősebb teendő?

Elemezni kell az említett szempontok alapján az erdő, a vad- és a fagazdaság állapotát, fel kell mérni, hogy meddig terjedhetnek a lehetőségek és szembe kell nézni a meglévő disszonanciákkal. Hol jelentkeznek ezek kijavítását szolgáló feladatok? Át kell tekinteni az ide vonatkozó kutatási eredményeket és a gyakorlatban hasznosítani kell azokat, amelyek segítik a probléma megoldását. Ezzel egy időben sürgősen meg kell teremteni az előfeltételeit a témakör eddigieknél szélesebb körű kutatásának, mert a jelenlegi helyzet nem kielégítő. A következő évtizedek kiemelt kutatási feladatai ezek lesznek. Mindezt akkor hangsúlyozzuk, amikor

a 100 esztendő erdészeti kutatás kapacitása a korábbiak harmadára csökkent, amikor a Faipari Kutató Intézet megszűnt. Ezek előrebocsátásával térek rá a természetközeli erdőgazdálkodásra.

A természetközeli erdőgazdálkodás

A természetközeli erdőről az MTA Erdészeti Bizottsága ez év februárjában szintén az Akadémián tartott szakembereink nagyszámú részvételével vitatult. Az egységes nevezéktan hiánya és a felfogások különbözősége itt is nyilvánvaló volt. Ennek ellenére jelentős értékű volt az előrehaladás. Nincsen vita az őshonos fajok, a természetes felújítás, a biodiverzitás, az elegyesség témaköreit, valamint a termőhelyi adottságok meghatározó szerepét illetően (1. táblázat). Az sem vitatható, hogy a természetközeli erdők jelen állapotát és bővítésük lehetőségeinek mértékét az erdőállomány-adattár segítségével a jelen igényeit kielégítő színvonalon meg lehet határozni. A természetesség foka, a megváltozott ökológiai tényezők, az idegenföldi vagy meghonosított fajok és az erdőtervezési tennivalók területén további egyeztetések szükségesek, hogy állásfoglalásunk szakmailag időtálló lehessen.

Mindezekhez szervesen kapcsolódik a természetközeli erdőgazdálkodás, amelynek megfogalmazásom szerint fő jellemzője a természeti törvényeknek megfelelő, a természet erőit és a természetes folyamatokat optimálisan hasznosító, a természet- és a környezetvédelmet kielégítő, az egész erdei ökoszisztéma érdekeit szem előtt tartó emberi beavatkozás, amely megfelel a szakmai követelményeknek. Eredménye a természetes állapotot, az ökológiai adottságok szerint különböző mértékben megközelítő stabil erdei ökoszisztéma, a termőhelyi potenciálnak megfelelő erdőállomány-típus, a természetközeli erdő, amelynek a fatermő-képessége is kedvező.

2. táblázat

Az ország faállománnyal borított erdőterületeinek megoszlása fajok és korosztályok szerint (1996)

Megnevezés	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101	Összesen	%
	év	év	év	év	év	év	év	év	év	év	évtől		
	ezer hektár												
Tölgy	26,7	38,7	29,9	35,2	39,9	41,4	39,2	36,2	31,8	22,3	17,5	3529,0	22,0
Cser	9,3	15,9	15,7	12,4	17,6	30,3	29,8	24,6	14,8	7,6	6,4	184,4	11,3
Bükk	3,6	5,8	4,7	4,8	7,8	11,5	11,6	12,5	12,6	12,5	16,0	103,4	6,3
Gyertyán	2,0	6,7	7,7	7,1	12,2	18,5	16,3	12,4	7,5	4,0	2,9	97,3	6,0
Akác	82,2	89,6	59,5	69,5	20,9	4,3	0,9	0,2		0,3		327,4	20,1
Egyéb kem.l.	5,4	8,6	7,7	10,2	9,4	7,7	5,3	4,2	2,5	1,5	2,0	64,5	4,0
Nemesnyár	39,2	28,5	30,8	11,2	1,4	0,2	0,1					11,4	6,8
Hazai nyár	12,9	11,2	6,5	8,8	3,7	1,6	0,6	0,2	0,1			45,6	2,8
Fűz	2,7	6,9	6,6	3,7	17,7	0,7	0,3	0,1				22,7	1,4
Éger	5,5	12,1	9,2	9,9	6,1	3,2	1,1	0,2	0,1			47,4	2,9
Egyéb lágú	1,0	3,1	2,4	2,7	2,7	2,5	1,8	1,2	0,8	0,7	0,6	20,5	1,3
Erdeifenyő	8,9	35,6	44,2	27,7	14,2	6,2	4,5	3,3	2,1	0,9	0,6	148,2	9,1
Feketefenyő	10,6	14,7	17,1	13,9	5,4	2,1	2,0	1,1	1,0	0,6	0,2	68,7	4,2
Egyéb fenyő	3,8	10,3	6,5	4,5	2,2	0,9	0,8	0,5	0,5	0,3	0,1	30,4	1,8
Összesen:	213,8	287,7	249,5	221,6	145,2	131,3	114,3	96,7	73,8	50,7	46,3	1630,9	100
Pótlás alatt + üres terület												96,4	
Összes erdőterület												1727,6	

Forrás: Állami Erdészeti Szolgálat, Erdőadattár

Fontosabb tényezői közül a következőket célszerű kiemelni:

– Harmónia az ökológiai adottságokkal, amely elsősorban arra irányul, hogy az erdei ökoszisztéma összetétele és szerkezete feleljen meg az adott termőhelynek, törekedve az őshonos fafajok által alkotott elegyes faállományok fenntartására és létrehozására, de elfogadva a nem őshonos, termőhelyálló fafajokat is ott, ahol más fafaj telepítése nem célravezető. Ezen utóbbi esetben a természetesség foka nyilván kismértékű lehet. A jelen állapotra vonatkozik a 2. táblázat.

– Harmónia az emberi beavatkozást jelentő erdőművelésben és erdőhasználatban, amely figyelembe veszi a biocönózis valamennyi tagjának az összhang szerinti érdekeit, és úgy törekszik a gazdasági, nevezetesen a fatermesztési és haszonvételi feladatok megvalósítására, hogy az ökoszisztéma egésze helyrehozhatatlan károkat ne szenvedjen.

– Harmónia a természetvédelmi és a gazdasági célok elérésében azért, mert a természetközeli erdőgazdálkodás egyet jelent az erdőben folyó aktív természetvédelemmel, ugyanakkor csak az erdőgazdálkodás útján valósíthatók meg érdeinkben a természet- és környezetvédelmi feladatok. Ehhez is kell igazítani az ökonómiai szabályozórendszert.

– Harmónia az ökológiai és az ökonómiai célok és feladatok között és azok megvalósításának módjában, valamint a pénzügyi támogatásban az illetékes hatósági és gazdálkodó szervek közötti egyetértéssel, és az ennek megfelelő szakigazgatás működtetésével.

– Harmónia az újabb tudományos ismeretek és a gyakorlatban megfogalmazott követelmények között, továbbá az egyes szakterületek kapcsolatában és szemléletében.

Az elmondottak alapján soron levő feladatnak kell tekintenünk:

1. a természetközeli erdeink fenntartását és fejlesztését, az ide vonatkozó szakmai útmutatók mielőbbi elkészítését, a nem termőhelyálló erdők átalakítását;

2. a természetközeli fatermesztési, fakitermelési, erdőfel-tárási eljárások kidolgozását és alkalmazását;

3. az erdőművelési eljárások cél és eredmény szerinti differenciálását és a kellő érdekeltség megeremtését;

4. a gazdasági eredménnyel nem járó és szükséges feladatok költségeinek állami térítését;

5. az el nem viselhető vadkárok megszüntetését;

6. az egységesen értelmezett szakszerű nevezéktan összeállítását, amelyen az MTA Erdészeti Bizottságának alkalmi bizottsága dolgozik.

Az első témakör befejezéseként szeretném azt is hangsúlyozni, hogy Magyarországon a természetközeli erdőgazdálkodásnak kiterjedt hagyományai vannak. Az erdészeti kutatás is elősegítette az elmúlt évszázad folyamán a természetközeli követelményeinek a megvalósítását.

A természetközeli vadgazdálkodás

A természettel, az erdő és a mezőgazdasággal való harmónia kell hogy jellemezze a természetközeli vadgazdálkodást is. A sokszor emlegetett összhang és egyensúly azonban számos helyen csak vágyálom maradt, mert helyenként a tudományos igazságokat egyes személyek vagy csoportok kívánságainak és igényeinek a teljesítésével cserélték fel.

A vad az erdő, a mező és a vízivilág szerves tartozéka, a természetes életközösség alkotója. Természetvédelmi, biodiverzitási és egyéb jelentőségét gazdasági és turisztikai szerepe a jövőben az eddigieknél is gyorsabban növeli. A

jelen és a jövő vadgazdálkodásának is kulcskérdése a meg-bomlott életközösségi egyensúly helyreállításában való érdemi részvétel. A megvalósítás szakmai követelményeit illetően több kutatási eredményre alapozott javaslat készült. A módszer és a lehetőség az érdekellentétek sokaságának az útvesztőiben már nem ilyen egyértelmű. Bizakodásra okot ad a természetvédő erdészek, vadászok népes tábora. Ennek a tábornak meg kell, hogy legyen az a készsége és képessége, hogy a harmóniát szolgálva a természet és az erdővédelem szempontjait tekintse meghatározónak. A vad az erdő tartozéka és nem megfordítva.

A megváltozott viszonyok mellett törekedni kell arra, hogy:

1. a vadászterületek többségén a hagyományokat követve, a biodiverzitást is növelve vegyes, nagyvadas és apróvadas területek alakuljanak ki az ökológiai adottságok szerint;

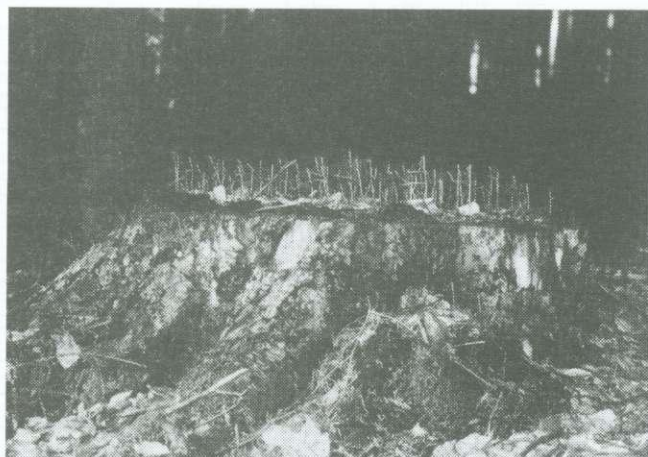
2. a fenntartható nagyvad létszámát valóban a téli vad-táplálékra építve határozzák meg, miként erre nézve a kutatási eredmények kellő eligazítást nyújtanak;

3. az értékes génállomány eróziótól mentesen kerüljön megőrzésre és a genetikai sokféleség érdemben segítse elő a természetes kiválasztódást, amelyet követően lehet csak a vadászati szelekció útján elérni az egészséges, magas értékű vadállomány fenntartását vagy fejlesztését.

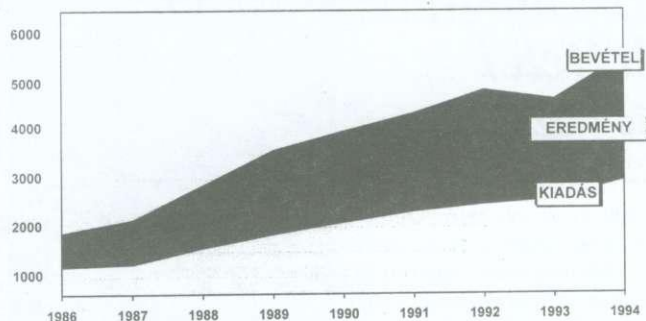
Törekvéseink során ügyelni kell arra is, hogy a természetközeli jól csengő hangoztatása ne lehessen a jövőben üres szólam vagy riasztó lövés azok ellen, akik az integrált erdő-, mező- és vadgazdálkodási érdekeket tekintik az egyéni érdekekkel szemben elsődlegesnek.

A természetközeli vadgazdálkodás is interdiszciplináris tudomány, amely az agrártudományok ágainak széles körével kapcsolatos. Témáinak kutatása és oktatása ma a Soproni Egyetemünkön kívül az ország több agrártudományi kutató és oktató intézményében történik. Tovább kell ezért fejleszteni a koordináció nehéz munkáját valamennyi területen, ha a kutatási eredményekre is építve az új körülményeknek és a változó követelményeknek megfelelően valós természetközeli követelményeket kívánunk a gyakorlatban is megvalósítani. Különleges feladatok hárulnak az oktatás valamennyi szintjére. Az MTA Erdészeti Bizottsága ezek figyelembevételével is döntött Vadgazdálkodási Albizottság létrehozásáról. Az Albizottság képes tudományos felkészültsége és semlegessége alapján számos olyan feladatot vállalni, amely a jövő kulcskérdése.

Tuskónyi csemetekert

3. ábra
A vadgazdálkodás pénzügyi mérlege (1986-1994)

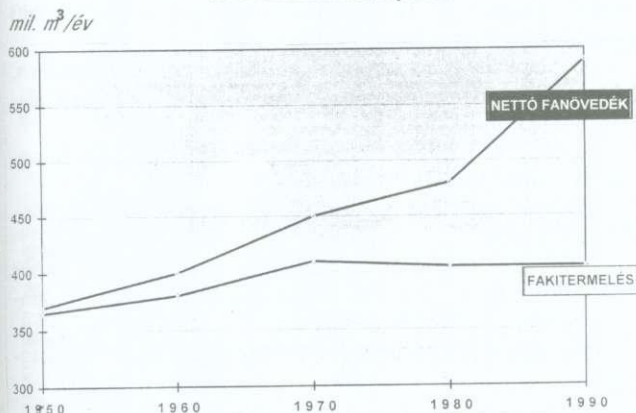
A megoldandó kulcskérdések közül kiemelem az el nem fogadható mértékű vadkárok csökkentését. Az új tulajdonosi helyzet és a megváltozott érdekek talán kedvező mederbe terelik ennek a természetközeli erdőgazdálkodás szempontjából súlyos problémának a megoldását is. Az anyagi érdekelttség ösztönző ereje itt sem tagadja meg magát. Mégis építeni kell arra, hogy a természetvédő erdész és vadász megteremtse a rég óhajtott harmóniát, amelyhez kölcsönösen hozzá kell járulni, mégpedig:

- a fajgazdag többszintű faállományok fenntartásával és létesítésével, ezen belül a vad élőhelyének kedvező szintre való emelésével,
- az új erdőtelepítések során az őshonos és a meghonosított vadfajok számára megfelelő élőhelybővítéssel,
- az erdő- és a természetvédelem szempontjából elfogadható vadlétszám meghatározásával és fenntartásának szigorú betartásával,
- a vadkárok mérséklésével, a vadgazdálkodással járó összes költség térítésével,
- megfelelő mesterséges takarmányozással,
- a fatermesztési feladatok, főleg a természetes felújítások eredményes megvalósításának tettek útján való elősegítésével, és végül egymás kölcsönös megbecsülésével.

A környezetbarát fagazdaság

A természetközeli erdőgazdálkodáshoz közvetlenül, a vadgazdálkodáshoz közvetve kapcsolódik a környezetbarát fagazdaság, amely az erdő legnagyobb anyagi jellegű értékét, a környezetbarát fát dolgozza fel és teszi széles körben hasznosíthatóvá. A rendszeres erdőgazdálkodásnak századunk második feléig elsőrendű célja a szükségleteknek megfelelő és a lehetőségeket elérő fa megtermelése, és a kellő színvonalú faellátás volt. Ez a feladat a jövőben is

4. ábra
A fakitermelés és a fanövedék alakulása
1950-1990 között Európában

jelentős marad. Az említettekén kívül változatlanul a fakitermelés és hasznosítás teremti meg a következő évszázad folyamán is az erdőgazdálkodás ökonómiai előfeltételeinek a legnagyobb részét.

A fakitermeléssel kezdődő fagazdaság szerepét környezetvédelmi szempontból is nagyra kell értékelni. Sem jelenleg, sem a jövőben nem lehet a természetközeli erdőgazdálkodást fakitermelés és a megtermelt fa hasznosítása nélkül megvalósítani. Biológiai értelemben a fakitermelés az erdei ökoszisztéma gondozását és fenntartását is jelenti, környezetvédelmi szempontból pedig olyan környezetbarát nyersanyaghoz juttatja a gazdaságot, amelynek felbecsülhetetlen előnyei vannak. Súlyos hiba ezért a fakitermeléseket csupán gazdasági célú tevékenységnek tekinteni és ellenezni, ha azok a szakmai követelményeket kielégítik. Az utóbbi, közel fél évszázados időszak folyamán sem Magyarországon, sem Európában nem érte el a fakitermelés a folyónövedék mértékét (4. ábra).

A műanyagok áldást és környezetszennyezést egyaránt jelentő világának számottevő részét váltják fel a következő évszázadban a természetes nyersanyagok. Ennek során az újratermelhető fa a 21. század sztárja lesz, mert köztudott, hogy:

1. a levegőt szennyező szén-dioxid karbonja az ingyenes és a környezetet nem szennyező napenergia felhasználásával szénvegyületek formájában építi a fa testét;
2. feldolgozásának és hasznosításának energiaigénye kisebb más nyersanyagokénál;
3. energia célú felhasználása a legkevesebb környezetterheléssel járó energiatermelő folyamat;
4. a merevséget oldó fa meghitt és egészséges környezetet teremt az ember számára.

Nem hiszem, hogy a felsoroltak közül bármelyikkel ne értene egyet akár a legszigorúbb környezetvédő. Ezekhez kapcsolódik a kedvező faellátási helyzet is. Az utóbbi fél évszázad folyamán sem Európában sem Magyarországon nem termelték ki a szakmailag indokolt famennyiséget. Jelentős élőfakészlet akkumulálódott. A műanyaggal, vassal vagy alumíniummal való fahelyettesítés ideje leáldozott. Környezetvédelmi és gazdasági érdek, hogy fát használjunk fel mindenütt, ahol ésszerű és egyáltalán lehetséges. A túlkínálat a nyomott faárakban is megmutatkozik. A fahasznosítás, a fafeldolgozás fejlesztése ennek a megfordítását is elősegíti. Nálunk a sarangolt vékonyfa hasznosítása jelenti e téren a kiemelt feladatot.

Az MTA Erdészeti Bizottságának Fagazdasági Albizottsága javaslatokat dolgozott ki a fafeldolgozás és hasznosítás fejlesztésére. A kérdésnek a javaslat szerinti megoldása javítaná az erdő- és fagazdaság ökonómiai helyzetét, amely nemcsak gazdasági, hanem természetvédelmi szempontból is nélkülözhetetlen.

Nemcsak a faárak növelését segíti elő, hanem a kitermelt fának és a fatermékeknek a környezetbarát erdőgazdálkodásból való származását bizonyítja az EU-ban bevezetésre kerülő és Ausztriában, Németországban már működő tanúsítási, certifikációs rendszer. Célszerű ennek bevezetését nálunk is megkezdni és a fán kívül a vadhúsrá és trófeára, továbbá a fontosabb erdei termékekre is kiterjeszteni.

Az eddig ismertettekkel áttekintést kívántam nyújtani a fontosabb jellemzőkről és a jövőben várható gyakorlati, kutatási feladatokról. Ezek teljes körű megvalósítása már a következő század feladata lesz, amelynek a tudományos megalapozásában a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága lehetőségeinek a teljes hasznosításával kíván részt vállalni.